

ØYEN SOM GIKK (15. - 21. juni)

På invasionsfronten er ukens store begivenhet cerneringen av Cherbourg. Den 18. juni ble det meldt at amerikanske og franske styrker var nådd fram til Cotentin-halvøyas vestkyst i området ved Barneville-Carteret, og dermed hadde de allierte vunnet en avgjørende seir i kampen om den franske storhavn; den er nå totalt avskåret, da man kan se bort fra muligheten av tysk kommunikasjon med den sjøverts. Den kile som ble slått igjennom til kysten, var til å begynne med ca. 10 km. bred, men ble snart utvidet ved tilførsler av reserver til gjennombruddsstedene, og etter hissig, men forgjeves, motangrep trakk tyskerne sine styrker nordover langs kysten, utsatt for kraftige angrep fra fly og skipsartilleri. Man regner at de tyske styrker som befinner seg nord for de alliertes linjer, i alt utgjør ca. 30 000 mann, d.v.s. mellom 3 og 4 divisjoner, for en stor del elitetropper med førsteklasses utstyr.

Samtrent samtidig økte de allierte sin offensive virksomhet på høyre flanke, hvor den 20. juni både Valognes og Montebourg ble meldt erobret, og framrykningen mot Cherbourg fortsatte i temmelig rask tempo. Den 21. juni ble det meldt at de allierte tropper allerede hadde kontaktkontakt med byens ytre forsvarsværker, og at det avgjørende slag om den viktige havn var innledet. Det ser ut som om tyskerne etter gjennombruddet til vestkysten har valgt å trekke sine styrker innenfor byens befestninger og ta imot den avsluttende offensiv med støtte i dem. Garnisonen har fått ordre om å kjempe til siste mann. Da befestningene skal være ganske sterke også på landsiden, er det mulig at det ennå kan være en tid før Cherbourg faller, men erfaringene fra Bizerte og Sevastopol viser at forsvarerne i slike tilfeller kan oppleve ubehagelige overraskelser. Ikke minst kan det inntreffe her hvor angriperne rår over en slik knusende overmakt både til sjøss og i luften.

Ved Normandie-fronten forøvrig er det ikke store forskyvninger, bortsett fra at de allierte har avansert ytterligere i retning av St. Lo og nå bare står 3 km. fra byen, som ligger under artilleriild. St. Lo er et betydelig trafikkknutepunkt, og ellers markerer byen naturligvis en viktig etappe på vei en mot vestkysten ved halvøyas basis, hvor en ny omfatningsoperasjons konturer avtegner seg mellom Carteret og Coutances. Avsnittet mellom St. Lo og Caen har ellers til tider vært gjenstand for sterke tyske motangrep, således i slutten av foregående uke, da Rommel satte inn 4-5 panserdivisjoner, uten synnerlig andre resultater enn gjenerobringen av Tilly-sur-Seulles, som de allierte tok tilbake igjen den 20. De allierte har tatt 15 000 fanger på 15 dager, tyskerne 5000.

En oversikt over invasjonsforetagendet i sin helhet etter to ukers kamp er gir grunn til optimisme. De allierte har bruddet fast i sin hånd, og Cherbourgs fall kan bare være et spørsmål om tid. Noe virkelig alvorlig forsøk på å kaste angriperne på sjøen har tyskerne ikke måttet eller våget; de har så og si fra første stund av måttet akseptere eksistensen av den annen front på fransk jord, og har hittil heller ikke satt inn sterkere angrep mot de alliertes forbindelseslinjer sjøveien. Tilførselene av reserver og materiell har derfor kunnet foregå nokså uforstyrret, selv om mangelen på en havn med større kapasitet naturligvis er følbare. Ennå er imidlertid slaget bare på et forberedende stadium; først etter Cherbourgs fall kan man vente en større anlagt offensiv. Hittil har de allierte vesentlig måttet innskrenke seg til å operere innenfor skipsartilleriets rekkevidde. Den tyske overledeelse er på sin side hemmet av uvissheten m.h.t. nye landgangsforetagender - idet reservene er meget sparsomme og må disponeres med forsiktighet - og av de alliertes kraftige bombing av sambandslinjene bakover; valgene av angrepsmål synes å peke på en planmessig strupning av tilførselene til hele området mellom Seine og Loire. De franske friskarer har i den siste tid også vært mer virksomme, særlig når det gjelder sabotasje-handlinger mot kommunikasjonene (bl.a. i Bretagne og Rhone-dalen), og i det sørøstlige Frankrike har virksomheten delvis gått over til åpen gerilja, f. eks. i traktene ved Grenoble. Signalet til den store reising er imidlertid ennå ikke gitt, og vil vel

først komme i forbindelse med en alliert offensiv med videre mål.

Det hemmelige våpen. I mangel av militære suksesser satte tyskerne den 17. juni inn det nye våpen som har spilt en så stor rolle i propagandaen helt siden ifjor sommer. Det er ganske enkelt en bombe forsynt med vinger og egne fremdriftsmidler. Lengden av hele apparatet er 5 m., vingefanget 8 m. Bomben startes fra en slags rutsjebane med skinner, ved hjelp av en raketanordning, mens den videre fremdrift synes å skje ved hjelp av motor og propeller. Det er imidlertid feilaktig når det først ble meldt at bomben var fjernstyrt ved hjelp av radio-bølger; den er bare forsynt med en gyroskop-anordning som stabiliserer kursen; den kan ikke endres etter utskytningen, og projektilet er derfor bl.a. utsatt for avdrift som følge av vind. Aksjonsradius dreier seg om 240 km, og farten er omkr. 500 km. i timen, d.v.s. at moderne jager med hell kan bekjempe de flyvende bomber ved å skyte dem ned over åpen mark; det samme gjelder luftvernet. Sprengvirkningen, som tyskerne har forsøkt å fremstille som ganske enorm, svarer nøyaktig til virkningen av en vanlig 1 tonns flybombe. Den bombevekt som hittil har vært felt over England på denne måte, dreier seg om 120 tonn pr. døgn. Det ville altså ta mer enn en uke å felle 1000 tonn, en bombevekt det allierte fly kaster mot tyske mål i løpet av en halvtime.

Allerede disse tall viser det helt urimelige i de tyske påstander om våpnets epokegjørende karakter og formelig krigsavgjørende betydning. Dertil kommer at den høyst omtrentlige innsikting av ilden gjør at en stor del av bombene faller på steder hvor de liten eller ingen skade gjør; et ordinært flybombardement har en ganske annen effektivitet. Selv om bombene er billigere å fremstille enn fly, er det også tvilsomt om de rent produksjonsteknisk representerer noe framskritt, idet jo "tapsprosenten" er 100, d.v.s. våpnet kan bare brukes en gang. P.g.a. den beskjedne aksjonsradius må også startbanene konsentreres til et forholdsvis begrenset område, som er sterkt utsatt for alliert luftbombardement; man regner at bombing av Pas de Calais-området gjennom hele våren (sammen med bombing av fabrikkene i Friedrichshafen, som fremstiller det nye våpen) har redusert innsatsen av det til 1/4 av hva som var planlagt.

Sammenholdt viser alle disse opplysninger ganske klart at den egentlige militære verdi av det nye våpen er høyst tvilsomt; det er betegnende nok heller ikke satt inn på selve invasjonfronten, men mot den engelske hjemmefront. Det er et - ikke særlig effektivt - terrorvåpen, som kan være plagsomt og i den første tid skape en viss følelse av usikkerhet, men hvis virkninger er beskjedne sammenliknet med f. eks. den bombing England ble utsatt for i 1940-41, for ikke å snakke om bombing av Tyskland nå. Å håpe på videre moralske virkninger av det nye våpen i England er allerede fåfengt; svenske korrespondenter i London melder således at livet går sin vante gang. Først og fremst har nok innsatsen av det nye våpen vært beregnet på å stive opp den tyske moral, gjennom den mystikk og propagandablest som er skapt omkring det. Det vil imidlertid vise seg at virkningen av en slik stimulerende injeksjon blir temmelig kortvarig når de reelle resultater uteblir. Det interessanteste ved det hele blir til syvende og sist at den tyske ledelse bedømmer situasjonen så pessimistisk at man allerede nå, før det virkelige invasjonsslag har begynt, kaster et slikt kort på bordet. Psykologisk sett hadde det utvilsomt større verd så lenge det var skjult i spillerens erme.

På det Karelske Nes har russerne vunnet en ny avgjørende seir. I løpet av 10 dager har de utrettet hva de under vinterkrigen brukte 3 måneder på: å gjennombytte det finske stillingssystem i hele sin dybde og erobre Viborg, hvis fall ble meldt 21. juni. At dette har skjedd til tross for at finnene denne gang hadde langt mer og bedre materiell, at de hadde tre linjer isteden for en og at sjøene og elvene på Neset nå er åpne, viser hvilken enormt øket slagkraft den russiske arme har erhvervet seg i løpet av de siste 3 år. Taktisk sett synes gjennombruddet først og fremst å bero på en voldsom konsentrasjon av artilleri i de fremre linjer, med direkte beskytning på hold ned til 1000 meter. Sterke panseravdelinger har også vært satt inn, og flystøtten har vært meget effektiv. I alt ble det satt inn 15 divisjoner markstridskrefter på den forholdsvis smale front, og deres konstante trykk rev opp finnenes høyre flanke i en bredde av 50-75 km, med den følge at stillingene på venstre fløy ble uholdbare.

Det kan neppe slå feil at den militære avgjørelse på den finske front dermed er falt. Russerne står allerede 10 km vest for Viborg og truer Finnlands hjerte, byene og industrien som er konsentrert i den sørlige del av landet. Det fins hverken befestningslinjer av betydning eller naturlige hindringer av vesentlig art nå mellom de russiske tropper og Helsinki, og den betydelige del av de finske stridskrefter som har vært satt inn på Svir-fronten (Aunus-neset mellom Ladoga og Onega), er utflankert. Noen tysk hjelp kan finnene i den nåværende situasjon ikke regne med; Dietls styrker er bundet i nord hvor de står, og selv om tyskerne ville avse noe av sine strategiske reserver (hvilket er høyst usannsynlig), ville de sikkert ikke nå fram tidnok til å øve noen innflytelse på den militære utvikling. Finnlands stilling er i virkeligheten håpløs, og vil formodentlig føre til kapitulasjon i nær framtid. En desperat sluttkamp er naturligvis ikke utelukket, men vil bare øke lidelsene uten å kunne endre noe i situasjonen. Den politiske uro er vokst betydelig i Finland i de siste dager, og man kan nå som helst vente dannelsen av en ny regjering med det mål for øye å søke fred; visse ting tyder på at det alt er opprettet kontakt med russerne. Det eneste som kan gi finnene en viss posisjon i forhandlingene, er også umiddelbar handling, da naturligvis russerne har interesse av en så rask avvikling av det finske engasjement som mulig nå foran hovedoffensiven på østfronten. En separatfred vil frigjøre ganske betydelige troppestyrker og bl.a. sjøstrategisk skape nye muligheter for operasjonene mot Balticum, men ikke minst vil den få politisk betydning som anskuelsesundervisning for de tyske vasaller på Balkan. Den kan også få konsekvenser for den militære situasjon i nord, hvor bl.a. Finnmark igjen kommer i forgrunnen.

I Italia fortsetter den allierte framrykking i samme raske tempo som før. Frontlinjen går nå omtrent fra Fiombino over Trasimeno-sjøen og Perugia ut til kysten ved et punkt sør for Ancona. De reserver som er sendt sørover - og som i høy grad svekker Tyskland overfor invasionsstyrkene - har hittil ikke i særlig grad kunnet bremse opp retretten, og det er et spørsmål om det lykkes tyskerne å holde Pisa-Rimini-linjen i noen lengre tid.

I Stillehavet har amerikanerne med innsats av sterke flåte- og luftstridskrefter gjort et nytt dristig sprang ved landgangen på Saipan, en av de viktigste øyer i Marianene, nord for Guam. Amerikanerne har alt herredømmet over 1/2 av øya og melder om nedskytning av 600 japanske fly. Lykkes denne operasjon helt ut, vil Karolinene være omklamret og isolert, og de japanske baser på Jap og Palau representere den eneste gjenstående hindring på veien mot Filippinene.

Luftkrigen i Europa er karakterisert av fortsatte voldsomme angrep særlig mot den tyske oljeindustri, med styrker på 1000 - 2000 fly - et talende vitnesbyrd om de alliertes overlegenhet i luften.

- 0 -

I Aftenposten for 21 juni

finner vi følgende notis: "Under en uoverenstemmelse mellom to menn på en av gatene i Oslo forleden ble den ene plutselig rebelsk og truet flere av de forbigående med pistol. Deretter stakk de begge av, idet de skjøt vilt omkring seg. De som hadde vært vitne til episoden tok straks opp jakten etter bråkmakerne som kort tid etter ble overmannet og arrestert av politiet.

Det viste seg at begge forbryterne var i besittelse av illegale propagandasrifter. Takket være den mønstergyldige holdning fra trafikantenes side, lyktes det myndighetene å ta hånd om de to frekke provokatører, hvis eneste mål var å skade sine landsmenn. Episoden er for øvrig betegnende for den avvisende holdning som stadig flere inntar overfor terrorister og andre forbryterske elementer."

Til belysning av den nazistiske propagandas vederheftighet kan vi meddele at de to arresterte notisen handler om er frontkjemperne Einar Sigvart Lerfald, f. 19-11-1917 i Egge, og Arnt Harald Stormoen, f. 9-8-1921, begge f.t. bosatt i Parkveien 60, Oslo, fast knyttet til Gestapo som angivere.

- 0 -

Fra Hjemmefrontens ledelse til de mobiliserte årsklasser.

Faren for mobilisering til tysk krigstjeneste er ikke over!

Dere har krysset fiendens planer i første omgang, men han vil prøve nye metoder for å få tak på dere.

Fienden har skjont at han har røpet seg, at offentlig innkalling av årsklassene har reist våpenføre menn til desperat motstand. Av taktiske grunner holder han seg nå i ro forat dere skal vende hjem. Fienden tror ikke at dere kan holde ut!

Planen er nå å bryte fronten ved list og bedrag. Fienden vil gjøre alt for å skape et skinn av at det ikke er tale om mobilisering til krigstjeneste. Han vil forsikre at det gjelder avløsning av dem som idag er på tvangsarbeide. Han vil kalle dere inn enkeltvis ved brev og true med de strengeste straffer og med repressalier mot familien hvis dere ikke vil arbeide. Han vil søke å bryte samholdet ved å la visse grupper av dere være i fred foreløpig. Han vil skape falsk trygghet. Og så en dag gjør han det store kuppet, stenger dere inne i byene og har dere i sin hånd.

Dette må ikke skje! Vi har ikke lov til å la dette skje! Hold dere fortsatt hjemmefra!

Vi kan ikke vinne kampen mot mobiliseringen ved et skippertak i løpet av en måned. Vi må innstille oss på langvarig stillingskrig. Vi kan ikke overvinne vanskene ved å søke våpenkamp med fienden nå. Forsvarssjefen og Den allierte overkommando har sagt klart og tydelig fra om det og vi har å adlyde kommando! Vi må redde oss unna fiendens lange fangarmer. Vi må finne former for dekning som er mere permanente. Bare et fåtall kan i lengden leve i skogen på feltmaner. Årsklassene må ut av skogen og over i landsgagnlig arbeid på landsbygda. Men de må ikke vende hjem!

Praktiske råd til de mobiliserte årsklasser.

1. Sett deg i forbindelse med slekt og venner. Skaff deg det nødvendigste utstyr og dra avsted. Har du sykkel, så bruk den. Hvis ikke gå til fots.
2. Utnytt dine kontakter på landsbygda fra arbeid eller ferie eller din slekt eller dine venner. Ett eller annet sted vil du ha et inntak når du tenker deg om.
3. Meld deg ikke til noenslags registrering.
4. Gjør det arbeid du blir satt til så godt du kan og legg godviljen til. Det du ikke kan, kan du lære!
5. Skap ikke noe hemmelighetskremmeri omkring din person. Menhold deg i ro der du arbeider. Bland deg ikke med andre. Snakk ikke med fremmede.
6. Gå ikke rundt med den innstilling at det er andres plikt å hjelpe deg. Vær nøysom og utholdende og hjelp deg selv.
7. Vær på vakt mot ettersøking. Tenk på hvordan du lettest kan komme unna.
8. Vær på vakt mot provokatører og tyske agenter som er ute og snuser.

Sommerferie.

Sommerferien står for døren. Mange reiser på ferie til andre kanter av landet og treffer nye mennesker og nye samfunnslag. Særlig reiser byfolk ut på landet og kommer i kontakt med bondebefolkningen. Da har de en viktig oppgave å fylle.

Hjemmefronten trenger idag bøndenes hjelp som aldri før, ikke minst fordi en stor del av de mobiliserte ungdommer må skaffes gårdsarbeid. Det er din plikt å snakke med de bønder du kjenner å prøve å få dem til å kuse en eller flere av de utkalte. Kanskje vil bonden synes at det er for farlig å hjelpe. Da får du rolig forklare ham hvor meget det gjelder. Kanskje synes bonden i det hele tatt at bybefolkningen gjør unødige mye bråk og setter livet inn for "bagateller". Byfolk på sin side irriteres kanskje over at bøndene i enkelte tilfeller omgås nazistene i bygda etc. Da er det best for begge parter å snakke ut. Forklar bonden hvorfor vi slåss, fortell om nazistenes framgangsmåter etc. Prøv å få ham til å forstå vår situasjon, likesom du må sette deg inn i hans. Det er din plikt i sommerferien!

Internasjonal valutakonferanse.

De Forenede Nasjoners økonomiske fredsmål kommer til uttrykk i Atlanterhavspaktens 4. og 5. punkt. Punkt 4 lyder: "....Storbritannia og USA etterstrever at alle stater, store som små, seierherrer og beseirede, skal ha samme muligheter til handel og tilgang til de råvarer, som de trenger for sin økonomiske velstand." Punkt 5: "De to land ønsker å skape det mest mulig omfattende samarbeid mellom alle nasjoner på det økonomiske område for å sikre alle bedre arbeidsvilkår, økonomisk oppsving og sosial sikkerhet." Disse prinsipper, som er godkjent av de andre allierte makter, blir klarere når de sammenholdes med Roosevelt's erklæring i januar 1941 om de fire friheter: "..... Den tredje er frihet fra timelig nød, det vil i internasjonal mening si økonomiske overenskomster, som sikrer hver stat muligheter for å skjenke sine innbyggere et liv i fred og velstand - overalt i verden."

Den økonomiske krise som begynte i 1929, fikk katastrofale følger for varebyttet mellom landene. (Verdien av den samlede verdenshandel, regnet i millioner gamle gull-dollars, var i 1930 55 559, i 1938 var den redusert til 27 588 eller til nokså nøyaktig halvparten). De fleste økonomer og finans-eksperter er enige om at denne nedgang i det internasjonale varebyttet, den økonomiske isolering, førte til sänket levestandard og öket arbeidslöshet til bittere kamper om de markeder som var igjen, og i siste instans til opprustning og krig. En flerhet av ökonomene verden over har derfor satt opp gjenreisningen og utbyggingen av den internasjonale handel som et av hovedpunktene i den økonomiske reorganisasjon. (De regner ikke med at man vil vende tilbake til den gamle "frihandel", men at det blir nödvendig med en ganske utstrakt regulering av utenrikshandel, valuta og internasjonale kapitalbevegelser).

Det er klart at bestrepelsene for å öke varebyttet bare blir ett av de økonomiske saneringstiltak. Produksjonen innen de forskjellige landene må ökas ved nye tekniske metoder etc., varerne må ved rasjonalisering gjøres billigere så folk har råd til å kjøpe dem, befolkningens kjøpekraft må heves og sikres ved en rasjonell lønns-, skatte- og forsikringspolitikk etc. Men det er meningslöst for et land å produsere f. eks. mer matvarer enn det trenger selv hvis det ikke kan få avsatt överskuddet på utenlandske markeder. Nå vil ofte andre land trenge produktene, men de har ikke råd til å kjøpe dem, valuta- eller transportvansker stiller seg kanskje også i veien. Det blir derfor et håp for framtiden at de forskjellige land får en "internasjonal kjøpekraft" SOM ER PILSTREKKELIG til å sikre de respektive befolkninger de viktigste av de varer de trenger fra utlandet. Å hindre sult f. eks. er ikke bare et produksjonsproblem, det er også et fordelingsproblem, et spørsmål om å få fordelt verdens rikdommer.

Det gjelder å utbygge verdenshandelen. En slik utbygging og utvidelse er avhengig av at valutaproblemet blir löst på en tilfredsstillende måte. Under mellomkrigstiden ble utnyttingen av verdens rikdommer bl.a. hindret og delvis umuliggjort fordi enkelte land manglet valuta til å dekke sine behov på verdensmarkedet; noen land ökrev ned sin valuta for å gjøre sine eksportvarer billigere og dermed mer konkurransedyktige; andre land gikk til sperring og kontroll av valutaomsætningen. Og de bilaterale clearingavtalene kom mer og mer i bruk (avtaler mellom to land at det ene ikke skal kjøpe mer fra det annet enn det selv får selge til det, og omvendt. Dette førte enten til at ha delen mellom de to land ble öskret ned slik at bare den ene part fikk sine behov dekket, eller til at den økonomiske mektigste part (som Tyskland overfor Balkanstatene) påtvang den annen varer det ikke hadde bruk for som betaling for verdifulle leveranser).

Idag er det en utbredt oppfatning at det bare gjennom et intimt internasjonalt økonomisk samarbeid kan skapes et system som kan klare å utnytte de tekniske muligheter til å skape nok varer, til å holde menneskene i produktiv virksomhet og til å fordele varerne. For å gjennomføre dette blir det nödvendig med en internasjonal valutaorganisasjon.

Bortsett fra det storstilte hjelpetiltak UNRRA, har den nye internasjonale økonomiske politikk hittil manifestert seg i den amerikanske låne- og leielov, som Storbritannia har sluttet seg til gjennom leveranser av krigsmateriell etc. Låne- og leieloven sikrer de allierte makter den hjelp de trenger

under krigen uten at leveransene begrenses av at landene for øyeblikket ikke har nok valuta å betale med. Mer omfattende planer har sett dagens lys. I april 1943 framkom det både i England og Amerika halvoffisielle planer til løsning av verdens valutaproblem: Keynes-planen og White-planen, som begge går ut fra det syn at hensikten med et internasjonalt valutasytem bør være å skape forutsetninger for en omfattende og regelmessig utveksling av varer og tjenester mellom alle land i verden. Disse to framlegg er nå samarbeidet til en ny plan som har fått et såpass offisielt preg at president Roosevelt har innkalt til en internasjonal valutakonferanse i USA 1. juli. Planens innhold er at det skal opprettes en permanent internasjonal valutakommisjon som skal forvalte et valutafond på 8000-å 10 000 millioner dollar. Medlemsstatene skal betale bidrag til dette fond etter et kvotesystem. Deltagerne hjelpes på den måte at de av fondet skal kunne få kjøpt valuta for inntil 2 ganger deres innskudd i fondet mot betalingi egen valuta. Blir det knapphet på en valuta f. eks. dollar, kan denne bli midlertidig rasjonert. Planens hensikt er å smøre den internasjonale handels hjul. Hvis et lands ordinære valutatilgang blir midlertidig redusert, kan landet benytte seg av valutafondet og på denne måte sikre en jevn import. Dette skaper også stabiler arbeidsforhold for eksportlandet. Men planen er ikke noe Colombi egg, som med ett slag skaper velstand verden over - det har den heller ikke hatt til hensikt -, den kan dog vere til god støtte, ikke minst for de mindre nasjoner.

Man håper at konferansen, som skal behandle en rekke viktige problemer bl.a. valutakursenes stabilisering og regulering, skal gjøre slutt på den epoke da manglen på en internasjonal pengopolitisk samarbeidsorganisasjon førte til den forgiftete atmosfære som denne krigen ble født i. De forskjellige landene bør ha rådgivende instanser å henvende seg til når det gjelder landenes utenlandske gjeld etc. På denne måte håper man å kunne unngå voldsomme forstyrrelser i produksjon og varebytte og økning av arbeidsløsheten. Disse faktorer fører nemlig alltid til depresjon og økonomisk usikkerhet.

- 6 -

Finnlands skjebne.

Den finske statsminister Linkomies har holdt tale til det finske folk. Han uttalte at de små nasjoner har like stor rett til frihet og sikkerhet som de større nasjoner, og derfor vil finnene også kjempe for sin frihet. Han fremhevet videre at Finnlands kamp idag er en forpostfektning for alle Europas stater og ganske særlig for Norden. Disse to hovedpunkter i hans tale, den første en sannhet som er blitt et ledemotiv for de demokratiske nasjoners politikk, det annet en ren absurditet, gir igrunnen kjernen i den finske politikks konflikt, en konflikt hvis foreløpige løsning har ført til de aller største ulykker for landet. En gang syntes vi at Finland i prinsippet kjempet for alle små nasjoners frihet. Vi samlet ryggssekker og klar til finnene og endel nordmenn dro på "korstog" til den finske front. Og det var ikke bare vi. Franske skip lå klare for avgang, fulllastede med soldater og materiell, og også England var villig til å hjelpe. En bølge av sympati skyllet opp mot Finland fra hele verden - ikke ut fra en saklig vurdering av den finsk-russiske konflikt, men ut fra en umiddelbar medfølelse med et folk som var tvunget til å forsvare sin jord mot et militært overlegen stormakt.

Finnene mistet ikke sin frihet og sikkerhet etter vinterkrigen 39/40, men de mistet 1/4 av sitt akkerbruksareal som innbefattet 1/5 av Finnlands befolkning. Dette var dog relativt lette fredsvilkår etter en tapt krig som kanskje kunne vært unngått hvis finnene hadde vist litt mer forståelse for den europeiske situasjon og litt mindre mistenksomhet overfor russerne. Men moralsk forsvarlig vil aldri det russiske angrep på Finland kunne synes, og dersom Finland ikke hadde inngått sin allianse med Tyskland, men stilt seg på samme linje som det øvrige Norden overfor nazismen, hadde finnene ganske sikkert kunnet regne med forbedrede forhold for seg etter de alliertes seir, og under enhver omstendighet behøvet en good-will stor nok til å sikre dem mot eventuelle økonomiske og materielle vansker.

Men med alliansen med Tyskland i 1941 snudde Finland ryggen til Norden og for så vidt til alle demokratiske nasjoner i verden. I virkeligheten kjempet Finland fra dette øyeblikk ikke engang for sin egen frihet, for en

TYSK seir i Europa ville gi Finland like lite finnet som noe annet land. Er man til at Finland likevel valgte å stå ved Tysklands side, kan vel neppe bare søkes i en krenket nasjonalfølelse. Det kan synes som om det er størst drag i det finske folks karakter som er fremmede for oss, og som har ført Finland inn i en stilling hvor vi ikke kan føle sympati.

I 1941 rykket finnene inn over russisk territorium og besatte Ostkarelen inntil elva Svir som forbinder Ladoga og Onega. (Dessuten erobret de tilbake fins Karelen). Og i besittelse av russisk territorium - et areal som var la større enn det finske areal russerne besatte etter vinterkrigen - var det at finnene i vår førte fredsforhandlinger med Russland. Finland gikk inn i krigen på Tysklands side med den faste overbevisning at Tyskland ville vinne krigen. President Ryti gav uttrykk for dette i sin "Årsberetning" 25. juli 1941 hvor han uttalte at på Tysklands side ville Finlands seir være sikker.

Tanner, som er Finansminister og leder for det sosialdemokratiske parti og hvis innflytelse synes å ha preget Finlands politikk gjennom disse skjebnessvangre år, kjempet til å begynne med bare for å gjenerobre de tidligere tapte finske områder. Men under finnernes fremgang fremholdt Tanner at "man skulde ta igjen med renter", og riksdagens "talsmann" Hakilla erklarte i en tale 20. juli 1941 at "rolig og helt realpolitisk former vi nå av det livsrum som av naturen er vårt, et land som er større enn vårt tidligere, men som tilhører bare oss". Tanner uttalte 30. juli samme år: "De nye områder forenes med vårt land, får ikke de enkelte profiterere på det. De tilhører staten". 9. sept. 1941 talte Tanner i radion til det finske folk og hevdet at bolsjevismen helt måtte tilintetgjøres for Finland kunne tenke på fred. Regjeringen gikk på dette tidspunkt inn for anti-fredspropaganda, etterom Russland på forskjellig vis hadde latt forstå at det var villig til fred på basis av 1939 grensene. Avis etter avis fulgte villig informasjonsterkes pøveler og gav i sine artikler uttrykk for sin avsky for "det skitne spillet" som ikke angikk Finland. Propagandaen for det "storfinske" sprang sorterte under regjeringen som stolte blindt på at Tyskland ville vinne krigen. Tanner erklarte at USA ikke kom til å delta i krigen og dessuten "råder det ingen tvil om at Sovjetunionen kommer til å tape krigen. En med Russland inngitt fred skulle derfor være betydningsløs." Tanner gav i den siterte tale også uttrykk for sin glede "over å leve i en verden hvor store og edle oppgaver ventet".

De anglosaksiske advarsler og Englands krigserklæring betydde forståelig nok mindre enn intet. England var dødsdømt og finnernes erobring av de russiske byer Åanistlinna og Karhumäki et par dager etter Englands krigserklæring syntes åpenbart mer betydningsfull enn Englands brudd.

President Svinhufvud etterlot seg et testament til det finske folk da han døde. Skrivelsen, som er datert 20 sept. 1943, behandler problemet om en tryggelse mot øst. Svinhufvud er for sin del overbevist om at Russlands undergang kommer til å gi Finland mulighet for å flytte sine grenser tilstrekkelig langt østover, og det vilde da være helt meningsløst å oppgi det viktige Karelen. Og det kunne ikke bli spørsmål om at Finland skulle utsette seg for skammen å overgi sin våpenbror da jo "en tysk seir er like viktig for Finland som for tyskerne selv." De argumenter Svinhufvud drar frem for at finnene skal fortsette krigen med det hovedmål å innlemme Ostkarelen og Ingermannsland i Finland, er de samme som den finske statsledelse har benyttet til propaganda i de brosjyrer og artikler som blir utgitt gjennom Finlands informasjonsverk. De nye grenser skulle være strategisk sterke og ved år russerne ble helt fortrengt fra Finskebyen skulle Estersjøen bli en helt igjen som fredlig sjø. Med Kolahalvøya på finske hender skulle videre russernes fremtreden mot Atlanterhavet unnliggjøres. Den eventuelle innvending at en erobring av Ostkarelen og Ingermannsland skulle vekke Russlands uvilje og derfor bli en fremtidig fare hvis Russland blir sterkt igjen, avfører Svinhufvud med at hele det nåværende Finland etter russisk synspunkt bør innlemmes i Sovjetunionen og at derfor en bit mer eller mindre av Russland i finske hender ikke spiller noen rolle. De tanker Svinhufvud her har gitt uttrykk for er i virkeligheten det finsktalende høyres felles standpunkt, og de har gjennomsyret ikke bare informasjonsverket, men i stor utstrekning også arméen. De finske aviser har hele tiden helt situasjonen lysere, selv etter Russlands store seir i høst og vinter og under angrepet på Estersjøen.

men med Tanner i spissen har den gått inn for en "vente og se"-politikk som har gjort at alle Russlands war eller mindre direkte fredstilbud er blitt avslått. Etter Finnlands avslag på fredstilbudene i mars, kan det synes som om Finland regner det som en fordel dersom fredsforhandlingene mellom Russland og Finland blir ført sammen med de andre store fredsoppgjør etter krigen. Finnene synes å regne med en sympati fra vestmaktene som ikke skulle ha fått gjort seg gjeldende under forhandlingene med Russland alene. Tanner uttalte i et avtøft-fall ved påsketider i år at fredsforslagene var avslått fordi man burde vente til de vestallierte ved en invasjon var blitt så sterke at de kunne hovde sit syn uavhengig av Stalin. Den finske regjering synes således ikke å legge særlig brett på at de russiske betingelser var godkjent av vestmaktene før de ble forelagt Finland. At den finske regjering kan føre en slik virkelighetsfjer politikk med så skjebnessvangre følger for landet, skyldes i første rekke at det finske folk i stor utstrekning er blitt holdt utvitende om de faktiske forhold gjennom en sterk propaganda og streng sensur.

Den finske sensur har ikke bare vært rettet mot omverdenen. Ifølge utenlandske journalister er den innenlandske sensur ennå meget sterkere og forårsaker at selv riksdagsmennene er og har vært dårlig informert. Riksdagen er ofte i all hast blitt underrettet av regjeringen om viktige spørsmål for landet og har måttet ta stilling til dem uten å få tid til å overveie situasjonen og uten å kunne sondere folkestemningen. Høyrepressen har stadig malt krigssituasjonen lysere og like inn i denne siste tid kommet med uttalelser som får en til å tro et en drømmer. I de to finske aviser Suomen Sosialdemokratia og Arbetarbladet har mer fredsvennlige artikler forekommet. Artiklene har fremkommet som ledere og berodt på chefredaktorenes personlige klarsyn og modige innstilling. Atos Virtanen, chefredaktør i Arbetarbladet og sosialdemokratisk riksdagsmann, ble p.g.a. sin uredde og framsynte opposisjonelle innstilling tvunget til å forlate chefredaktørstillingen.

For ikke lenge siden ble Svenska Pressen inndradd av den finske sensur. Den var for tydelig nordisk orientert og antitysk og bragte en del stoff om de faktiske forhold i Norge og Danmark f. eks. Sensuren i den finske presse har forårsaket at det for kort tid siden begynte å utkomme en hemmelig avis i Helsinki. Den heter "Information" og er et stensilert skrift på 4-6 sider. Det er ikke kommunistisk. De innledende linjer i det første nummer av skriftet gir bakgrunnen: "Censuren hindrer oss i å se sannheten. Man tillater ingen sund diskusjon om utenrikspolitikken. Tyskland utøver et sterkt trykk på Finland og folket blir villett gjennom falske forespeilinger og sensurens hardhendte inngripen." Den finske sensur og propaganda var svært virksom under de finsk-russiske forhandlinger tidlig i år, og bærer nok en vesentlig del av skylden for at en virkelig finsk folkeopinion ikke gjorde seg gjellende. Fredsaktivistenes syn slapp ikke gjennom sensuren, mens den høyre- og agrarinnstilte presse til gjengjeld slo desto hårdere på sin "storfinske" tromme.

Det er mulig at også en annen faktor spiller inn og bidrar til å holde Finland med i krigen. Denne faktor er den finske hær. Særlig blandt de yngre offiserer gjør den "storfinske" tankegang seg sterkt gjellende, og regjeringen kan ikke være sikker på at disse offiserer vil adlyde ordre om å legge ned våpnene og trekke seg tilbake fra sine militære posisjoner på Karelen. Her synes dog Mannerheim å ha sett sin betydeligste oppgave. Han deltar ikke aktivt i den politiske konflikt med Russland, men søker å opprettholde sin autoritet og særlig innflytelse over den finske hær. Uten han ville et finsk militærkupp være sannsynlig dersom regjeringen hadde gått med på de russiske betingelser.

Ved den nye russiske offensiv - som i løpet av 10 dager har ført til Viborgs fall - synes Finnlands militære stilling håpløs. Mannerheim har sikkert erkjent dette, og det forlyder at han allerede arbeider bak kulissene for å få dannet en regjering som kan gjenoppta fredsforhandlingene. I så tilfelle er det sannsynlig at Tanner og Linkomies går av. Vestmaktene taler nå også et utvetydig språk til Finland. USA har utvist den finske minister med logasjon. Dette synes å være en slags diplomatisk mellomform idet et åpent brudd med Finland kanskje ville virke uheldig på det inntertfall tidligere så pro-